

گزارش مبتنی بر شواهد در خصوص ارائه الگوی زندگی اجتماعی سالم مبتنی بر فرهنگ اسلامی و ایرانی

مجری: دکتر مصطفی اقلیما

گروه: سلامت اجتماعی

سال شروع: ۱۳۹۳

سال پایان: ۱۳۹۴

چکیده

مقدمه

سبک زندگی به مجموعه رفتارها و الگوهای کنش هر فرد اطلاق می‌شود و نشان‌دهنده کم و کیف نظام باورها و کنش‌های فرد است. به عبارتی، سبک زندگی پایه و اساس فهم شرایط فرهنگی موجود و تحولات پیش رو در این حوزه تلقی می‌شود و نشان می‌دهد که در بطن ارزش‌های موجود در خرده نظام فرهنگی چه می‌گذرد. بی‌شک مواجهه فرهنگ و جامعه ایرانی با فرهنگ و نگرش غربی و مدرن، سبب تحول در الگوی زندگی سالم اسلامی ایرانی شده است و یک زندگی شبه مدرن را که بارقه‌هایی از سنت نیز در آن وجود دارد، برای جامعه ایرانی رقم زده است. در ۱۰۰ سال اخیر سبک زندگی ایرانی دستخوش تغییرات و دچار تضادها و تناقض‌های بسیار شده است. مصرف‌گرایی، عدم تناسب معماری درونی و بیرونی با لایه‌های هستی‌شناسی ما، بی‌هویتی نمادها، نابسندگی یا ضعف حوزه مطالعاتی، شکاف بین سنت و مدرنیته از چالش‌ها و موانع پیاده‌سازی سبک زندگی ایرانی اسلامی است. همچنین نوع نگاه صاحبان قدرت به فرهنگ باعث شده است که سبک زندگی متناسب با فرهنگ خود را نداشته باشیم.

روش‌شناسی

به همین منظور، فرهنگستان علوم پزشکی ایران به دنبال معرفی یک الگوی اسلامی ایرانی بوده و تیم پژوهش با استفاده از مصاحبه صاحب‌نظران و بحث‌های گروهی متمرکز با شهروندان، به روش کیفی، مطالعه‌ای انجام داده و در ابعاد مختلف به شرح زیر به ارائه الگوی سالم اجتماعی مبتنی بر فرهنگ اسلامی ایرانی پرداخته است.

یافته‌ها

بعد اول) سبک عمومی (افراد، خانواده‌ها و جامعه) شامل: اهمیت نشاط و شادی در زندگی، مسئولیت مدنی افراد (تکالیف شهروندی) و انضباط اجتماعی، زندگی جنسی و رفتارهای جنسی مناسب، مصرف سیگار و دخانیات و مشروبات الکلی، مسکن، شهرسازی و معماری و اسلامی ایرانی، حمایت اجتماعی، شبکه‌سازی اجتماعی، عضویت داوطلبانه در گروه‌ها، مؤسسات و انجمن‌ها و تعلق به گروه و پوشش و لباس مناسب.

بعد دوم) آسایش معنوی: اقدامات خیریه، شرکت در اجتماعات مذهبی، مراقبه و عبادت.

بعد سوم) فرهنگ و اخلاق: اولویت اخلاق بر منافع فردی، توجه به کرامت انسانی، خودارزیابی و خودکنترلی در سطح جامعه، اهمیت کسب دانش و خردورزی، تلاش برای حفظ محیط‌زیست، ارزشمند بودن کارآفرینی و مولد بودن، توجه به یادمان‌ها و میراث فرهنگی، الگوی مصرف.

بعد چهارم) زندگی خانوادگی: تأمین نیازهای زیستی و عاطفی در چهارچوب قانون و خانواده، تربیت صحیح توسط والدین، وفاداری به همسر، دور بودن از خشونت و تهدید، اهمیت ازدواج، روابط مناسب بین نسلی. بعد پنجم) اشتغال و محیط کار: شرایط کلی محیط کار، ارتباط با همکاران، ارتباط با رؤسا و مرئوسان، اعتقاد به قبیح بودن احتکار، ربا، گران‌فروشی، کارآفرینی.

بعد ششم) حوزه حکومت و جامعه اسلامی: رفع نیازهای زیستی، روانی، اجتماعی و معنوی مردم، رعایت حقوق شهروندی، توجه به معماری شهری، توجه به زیرساخت‌ها و مؤلفه‌های زیستی محیطی، استقرار نظام‌های مربوط به تقویت حمایت‌های اجتماعی، استقرار عرصه عمومی مناسب، فراهم نمودن بسته‌های لازم در راستای شبکه‌سازی.

لازم است در هر کدام از ابعاد مذکور، مصادیقی از منظر متخصصین و شهروندان نیز مطرح شده که در مقاله اصلی ذکر گردیده است.

بحث و نتیجه‌گیری

از مهم‌ترین توصیه‌های این مطالعه، بهره‌گیری از ظرفیت خانواده و والدین، ارتقای سبک زندگی سالم توسط دولت و حکومت، مداخلات ارتقای سلامت چند سطحی (تغییر رفتار فردی و نیز تعدیل هم‌زمان شرایط اجتماعی) و انجام مطالعات میدانی و بررسی اثربخشی روش‌هاست.

کلیدواژه: زندگی اجتماعی، فرهنگ ایرانی، فرهنگ اسلامی، الگو، سلامت اجتماعی.